

Til

Konkurransetilsynet
Postboks 439 Sentrum
5805 Bergen
E-post: post@kt.no

Uttalelsene Nortura SA – Steinsland & Co AS

Det vises til varsel til Konkurransetilsynet 02.02.2022 om at Nortura SA (org.nr. 938 752 648) erverver enekontroll over Steinsland & Co AS (org.nr. 989 093 657).

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund mener en overtakelse av Steinsland & Co AS fra Norturas side sterkt svekker konkurransen i markedet for verpekylling. En overtakelse vil videre svekke konkurransen om eggprodusenter som leverer til eggpakkeriene. I siste instans vil dette kunne medføre høyere forbrukerpriser på egg.

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund anbefaler Konkurransetilsynet om ikke å godkjenne oppkjøpet av Steinsland & Co AS.

Markedet for verpekylling består i dag i praksis av to leverandører, Steinsland & Co AS og A & A Salte Kyllingoppdrett AS, med hver sin rase, henholdsvis Lohman og Dekalb. Markedsfordelingen mellom selskapene er tilnærmet 60 – 40.

Markedet for mottak av egg fra eggprodusenter har i dag få aktører. Nortura er den desidert største, med ca 60 prosent av volumet, de private eggpakkeriene vel 30 prosent og direktesalg utgjør ca 7-9 prosent.

Per i dag er det stor konkurranse mellom Steinsland & Co AS og A & A Salte Kyllingoppdrett AS. Ingen av eggpakkeriene har til nå stilt krav til hvilken rase eller rugeri leverandørene må benytte, men dette har vært opp til bonden. Ved at alle eggproduserende bønder har vært potensielle kunder fra begge rugeriene, har konkurransen vært effektiv til tross for få tilbydere.

Dersom Nortura får overta Steinsland & Co AS er det nærliggende å forvente at de over tid vil stille krav til egne leverandører om bruk av rasen Steinsland tilbyr.

Rettigheter styrer i dag hvem som får selge de ulike rasene. Enkle grep vil effektivt kunne styre alle Norturas leverandører av egg, en overgang som sikrer Steinsland sitt produksjonsvolum. Hvorvidt ny eier vil ekskludere ikke-medlemmer fra å få tilgang til Lohman-rasen vil til enhver tid være gjenstand for vurdering om hva som er en riktig konsernmessig tilpasning for Nortura.

Erfaringene fra sammenlignbar situasjon i markedet for svin, tilsier svekket konkurranse. Innenfor svinenæringen er det fordelaktig å benytte egen rase avlet med fokus på fargegenskaper for å øke effektiviteten i produksjonen. Nortura sikret seg rettighetene til rasen Duroc på tidlig 90-tall. De ekskluderte bønder som leverte til private slakterier tilgang til denne rasen helt fram til 2017. Det året valgte 3 slakterier i den private slakteribransjen å kjøpe seg inn for å sikre adgang til Duroc for de leverandørene som ønsket det. Denne endringen medførte at Nortura kunne få 5 millioner i årlige tilskudd fra Omsetningsrådet, noe vi vil anta var en sterkt medvirkende årsak til deres motivasjon for endringen.

For å sikre at privatleverende bønder også fikk tilgang til en «farrase», investere bransjen i felleskap i rasen Hampshire. Dette påførte verdikjeden betydelige merkostnader. Rasen har hele tiden vært tilgjengelig for Nortura sine leverandører, men Nortura har ikke åpnet for at medlemmer kan benytte Hampshire.

Dersom tilsvarende situasjon for egg oppstår i framtiden, vil det helt klart kunne medvirke til at verpekyllingen blir dyrere. Da er det ikke lenger konkurranse i markedet og tilbyderne har ikke behov i samme grad å bruke pris som virkemiddel for å skaffe seg nye kunder, eller beholde gamle. Høyere pris på verpekyllingen vil i neste omgang lede til økte kostnader i produksjonen. Disse må hentes inn ved videresalg av egg.

Avlsmateriale innenfor husdyr er i stadig utvikling, ikke minst i fjørfesektoren. Det foregår imidlertid ingen avl på fjørfe i Norge. Innenfor kyllingsektoren registrerer vi at valg av rase er trukket fram som konkurranseparameter helt fram til forbrukermarkedet. En aktør har valgt å satse på rasen Hubbard og brukte dette aktivt i markedsføringen så lenge rettighetshaver til navnet åpnet for det. Øvrige aktører i kyllingmarkedet har i hovedsak valgt Ross 308.

De to verpehønsrasene Lohmann og Dekalb har også forskjellige egenskaper. Undersøkelser fra Danmark antyder at jo større egg hønene legger, jo mer trøbbel kan de få med innvendig beinstruktur. Det er også foreløpige undersøkelser som antyder at det kan være ulikheter mellom rasene til å beholde riktig fjørdrakt.

I hele bransjen er det et veldig stort fokus på stadig å forbedre og utvikle tiltak som styrker dyrevelferden. Det gjelder ikke minst i fjørfesektoren og innenfor verpehøns-segmentet. At det foreligger en mulig «trussel» for diskriminering mellom eggprodusenter som kan få tilgang til en bestemt rase avhengig av hvor de leverer eggene, kan skade konkurransen.

Det arbeides også med å avle fram genmateriale som gjør at høna kan leve og produsere lenger. Per i dag er normal slaktetid for verpehøns 75 uker. Dekalb har i dag avlslinjer som tåler 90 uker. Dette har betydning både i forhold til dyrevelferd og i forhold til totalt forbruk av fôr per produsert kilo egg - altså en klimamessig gevinst av at høna lever lenger.

Gitt at det i framtiden blir påvist vesentlige forskjeller mellom rasene som gjør den ene åpenbart mer egnet enn den andre, vil kundene/dagligvarehandelen stille krav om utfasing av den dårligste rasen. Dette kan mulig lede til store konsekvenser for konkurransen mellom aktørene i hele verdikjeden for egg.

Kjøtt- og fjørfebransjens Landsforbund er ikke bekymret for at en overtakelse av Steinsland & Co AS vil ha negativ markedsmessig betydning i det korte perspektivet på 3 til 5 år. Dette fordi det er ledetid i produksjonen og utskifting av hønene skjer etter 75-80 uker. Det fremstår heller ikke som om det åpenbart er tilrettelagt for at Nortura kan foreta de strategiske endringene i det korte tidsperspektivet. Vår bekymring ligger i det langsiktige perspektivet dersom dominerende aktør i verdikjeden for egg, som også er markedsregulator, får kontroll med Steinsland & Co AS.

Med Norturas rolle som markedsregulator vil konkurransevidningen til egen fordel forsterkes ytterligere dersom de stiller krav om at Norturas produsenter må benytte en bestemt rase. Dersom Nortura oppfatter at de kan benytte rase i sin markedsføring til forbruker som et konkurransefortrinn og pålegger alle medlemmer å bruke denne rasen, blir samtidig egg fra denne rasen også «påtvunget» konkurrenter som benytter forsyningsplikten. Andre eggpakkeriene som eventuelt ønsker å benytte en annen rase, vil ikke få samme mulighet til å bruke dette i markedsføring da forsyningsplikt-egg ikke imøtekommer denne spesifikasjonen. Dette er en konsekvens av landbrukspolitikken og innretningen med å ha en markedsregulator som er overproporsjonal på varemottak fra bøndene og som skal supplere/ forsyne

konkurrenter/andre aktører ettersom de i sum vil ha underdekning. Dersom det ikke er obligatorisk for Nortura-medlemmer å benytte en bestemt rase, vil det være større fleksibilitet i produsentmiljøet for å tilpasse produksjonen etter kunden/markedet behov.

I forbrukermarkedet for storfekjøtt er det i dag en betydelig bruk av rase i markedsføring. For svin er det i begrenset grad brukt rase i markedsføringen fra privat side for Hampshire fordi råvaretilgangen er begrenset. I Sverige er Hampshire en viktig komponent i markedsføringen av svinekjøtt. Det ligger til rette for at Nortura kan gjøre dette med Duroc i Norge dersom de hadde antatt at dette var en rase som ville oppleves fordelaktig av forbrukerne.

Som en del av det europeiske dyrevelferdsarbeidet er det nå tatt initiativ for å stanse løsningen med avliving av hanekylling. Målet er at eggene skal kunne sorteres på kjønn på et svært tidlig stadium i rugeprosessen - helt ned mot syv dager. Per i dag er det begrenset maskinelt utstyr som håndterer dette og arbeidet med å utvikle løsninger er i full gang i utlandet.

Det må likevel forventes store investeringskostnader for å kunne ta i bruk slikt utstyr i Norge. Slike investeringskostnader vil tvinge fram en konsolidering av bransjen og en sterk eiersits fra Nortura i Steinsland vil da være bekymringsfull. Alt taler da for at bransjen vil bli konsolidert rundt Steinsland/Norturas virksomhet, gitt den store forskjellen aktørene har når det gjelder finansielle muskler.

Med dagens situasjon, med to konkurrerende verpekylling-rugerier der begge har begrensende finansielle muskler til slike investeringer, er det all grunn til å tro at det etableres samarbeidsløsninger om bestemte funksjoner eller bransjeinitiativ igangsettes for å sikre mangfoldet av raser og konkurranse i bransjen. Dersom Steinsland & Co AS blir kjøpt opp av dominerende aktør i verdikjeden for egg, faller grunnlaget for en slik løsning vekk.

Kjøtt og fjørfebransjens landsforbund ser fram til en klok avgjørelse for Konkurransetilsynet der Norturas oppkjøp avvises.

Vennlig hilsen

Bjørn-Ole Juul-Hansen